DOI

Тожикулова Н.
ГулДу магистранти

ОИЛАВИЙ НОДАВЛАТ МАКТАБГАЧА ТАЪЛИМ ТАШКИЛОТЛАРИДА ПСИХОЛОГИК ХИЗМАТ ТИЗИМИНИ ТАКОМИЛЛАШТИРИШ

АННОТАЦИЯ. Ушбу мақолада мактабгача таълим муассасаларида болалар билан олиб бориладиган психологик хизмат ота оналар билан ишлаш хамда болаларни ижтимоийлашувидаги муаммоли вазиятлардан олиб чиқиш масалалари кўрилган
Таянч тушунчалар: Инновация, ижодкор, моделлаштириш, технология, инсон, мулоқат, фаолият, муносабат, шахсият, фазилат, муассаса, индивидуал, ривожланиш, ижодкор.

Tajikulova N.
Master of GulDU

IMPROVING THE SERVICE SYSTEM OF A PSYCHOLOGIST IN FAMILY NON-GOVERNMENTAL PRESCHOOL ORGANIZATIONS

Annotation. In this article, The Psychological Service carried out with children in preschool educational institutions work with parents, the issues of removing children from problematic situations in socialization are seen
Basic concepts: innovation, creative, modeling, technology, human, communication, activity, attitude, personality, virtue, institution,individual, development, creative.

Бола туғилган кундан бошлаб, уни мактабга боргунга қадар бўлган даврда
ҳар томонлама етук баркамол этиб тарбиялаш қонуниятларини ўрганиш мактабгача таълим муассасалари ва оиланинг тарбиявий таъсир кўрсатиши бирлигини хамда мактабгача таълим муассасаси ва мактаб ишидаги алоқадорликни, болаларни мактабда ўқишга тайёрлашни таъминлаб, ижтимоий мактабгача тарбия шароитида тарбия ва таълим бериш ишларининг вазифаларини, тамойилларини, мазмунини, методларини, шаклларини ва уни ташкил этишни ишлаб чиқилади.Замонавий мактабгача таълим муассасаларида – бола ўз ривожланиши учун энг аҳамиятли соҳаларда ва жиҳатларда катталар ва тенгдошлар билан кенг ҳиссий-амалий ўзаро муомала тажрибасини оладиган жойдир, мактабгача таълим муассасаларида бола ўз эҳтиёжлари,

https://wordlyknowledge.uz

қобилиятлари ва имкониятларига мувофиқ ҳолда индивидуал ривожланишига бўлган ҳуқуқини шу жараён учун ташкилий-педагогик шароитлар яратилган ҳолда амалга оширади; педагог ўзининг касбий ва шахси фазилатларини ривожлантиради, раҳбар болалар ва педагоглар фаолиятининг муваффақиятли бўлишини таъминлайди; муассаса ота-оналарнинг ўз болалари учун кўзда тутган келажаги юзасидан фикрлари хусусиятларини инобатга олади ва уларни болалар билан, ҳамда таълимий жараённинг барча иштирокчилари билан конструктив-ҳамкорлик муносабатларини рўёбга чиқаришга йўналтиради. Ҳозирги вақтда болалар боғчасига болалар билан илғор инновацион технологиялар ва янги дастурлар асосида ишлай оладиган педагог зарур бўлади. У педагогик жараённинг ижодкори бўлиши, мослашувчан фикрлашга эга бўлиши, инновациялардан моҳирона фойдаланиши лозим. Бугунги кунда таълим соҳасида турли хусусиятдаги, йўналишдаги ва аҳамиятдаги ниҳоятда кўп инновациялар мавжуд, катта ёки кичик кўламли давлат ислоҳотлари ўтказилади, таълимнинг ташкил этилишига, мазмунига, услубиётига, технологиясига янгиликлар киритилади. Мактабгача таълим муассасалари тарбияланувчилари билан илғор инновацион технологиялар ва янги дастурлар асосида ишлай оладиган педагогларни тайёрлаш. Охирги пайтда мактабгача таълим муассасасида инновацион технологияларнинг қўлланиши масаласи тобора кўпроқ кўтарилмоқда, чунки таълим муассасасининг ишига инновацияларнинг жорий этилиши – мактабгача таълим-тарбия тизимини такомиллаштириш ва ислоҳ этишнинг энг муҳим шартидир.

Педагогик инновациялар деганда педагогик фаолиятга янгиликлар киритиш, самарадорлигини ошириш мақсадида таълимнинг мазмуни ва технологиясини ўзгартиришларни тушуниш лозим. Шундай қилиб, инновациялар жараёни янгилик мазмуни ва ташкил этилишининг шаклланишидан ва ривожланишидан иборат. Янгиликлар ташувчиси – педагог –инновациялар жараёни тузилишининг элементи сифатида янгиликни идрок этиш, ўзлаштириш ва баҳолаш, мақсад қўйиш ва мақсадга эришиш бирлиги жиҳатидан тавсифланади. Шахс тузилишида ва педагогнинг инновацион фаолиятда қуйидаги муҳим элементларни ажратиш мумкин. - мотивлар, фикрлаш йўналиши, интилишлар, улар педагогнинг янгиликка нисбатан очиқлигини ва уни қабул қилишини тавсифлайди; - ижодий қобилият, масалан, креативлик ва индивидуаллик.

Фаол ўз ўзини англаш, педагогик маданият, ижодиёт базаси; -технологик таркибий қисми, у анъанавий вазиятларни турли-туман ҳал этиш йўлларини таъминлайди; - педагогнинг ўзи ҳақида ва инновацион жараёндаги ўрни ҳақида адекват тасаввурга ёрдам берувчи рефлексия.

2. Педагогик жараённинг ижодкори бўлиши. Педагогнинг янгиликка интилиши, иннноватсион салоҳияти ва хулқи, янгиликни қабул қилиши каби фазилатлари ҳам жуда муҳим. Янгилик киритиш феномени

https://wordlyknowledge.uz

янгиликларни жорий қилиш, юқори ақлий салоҳият, танқидий муносабат, муқобил йўлларни излашни ўзига мақсад қилиб қўйган педагогларда учрайди. В.А. Сластенин ва Л.С. Подимова жамоанинг инновацион салоҳиятини янгиликларни яратиш, қабул қилиш ва амалга ошириш, шунингдек эски, педагогик самарасиз жиҳатларни ўз вақтида йўқотиш қобилияти деб таърифлаган. Инновацион салоҳиятнинг қисми бўлган қабул қилиш янгиликни сезиш, унга тайёрлик, муаммо билан танишиш, уни ҳал этишнинг мавжуд йўлларини таҳлил қилиш, йўлини танлаш, қарор қабул қилиш оқибатларини қабул қилиш билан белгиланади. Инновацион таълим жараёнида педагогик фаолиятнинг мазмуни анъанавий фаолиятдан анча фарқ қилади.

Биринчидан, фаолият мазмуни ва технологиясини ишлаб чиқиш фаолияти анча мураккаблашади, чунки унинг технологик асоси тез ривожланади. У педагогнинг махсус малакалари, иш усуллари ривожлантирилишини талаб этади. Бундан ташқари, замонавий ахборот технологиялари фаолият сифатига ва унинг маҳсулига қўшимча талабларни қўймоқда.

Иккинчидан, замонавий педагогик жараённинг ўзига хослиги шуки, педагог марказий ўрин тутган анъанавий таълимдан фарқли равишда, бу ерда асосий диққат болага – унинг фаоллиги, танлови, креативлигига қаратилади. Тарбиячининг муҳим функцияси болани ўз фаолиятида қўллабқувватлаш, унинг оламдаги муваффақиятли илгарилама ҳаракатига ёрдам бериш, юзага келувчи муаммолар ҳал этилишини осонлаштириш, турли-туман маълумотни ўзлаштиришга ёрдам бериш ҳисобланади.

Учинчидан, билиш материалини тақдим этиш ва тажрибани бериш йўллари педагог ва болаларнинг интенсив мулоқотини кўзда тутади, педагогнинг барча болалар билан умумлашган алоқаси устувор бўлган, лекин тарбиячининг алоҳида болалар билан ўзаро муносабати анча кам бўлган анъанавий таълим турига нисбатан замонавий таълимда ушбу таълим субъектлари ўртасида анча фаолроқ ва қизиқарли ўзаро муносабатлар бўлишини талаб қилади. Педагог ва боланинг таълим жараёнида тутган ўрнининг ўзгариши ўзаро муносабатлар, энг аввало педагоглар ўзаро муносабатлари – интегратсияси ва ўзаро мослашуви тизимини қайта қуриш, шунингдек 25 «педагог – бола –ота-онаси» учбурчагида ўзаро муносабатларни такомиллаштиришни тақозо этмоқда. Бу, бир томондан, мактабгача таълим муассасасида инновацион жараённинг зарурий шарти, бошқа томондан – унинг натижаси ва муваффақиятининг кўрсаткичи бўлади. Исталган даражадаги инновацияъни назарий асосланган, мақсадга қаратилган ва амалиётга йўналтирилган янгилик деб қараш мумкин. Инновация ҳар қандай даражасида 4 босқич давомида ривожланади: - назарий, яъни инновацияларни пасихологик-педагогик таҳлил асосида асослаб бериш; инновацион жараён қандай ривожланиши, ҳамда унинг салбий ва ижобий оқибатлари қандай бўлишини прогноз

https://wordlyknowledge.uz

қилиш; - ташқилий-сиёсий; - таҳлилий (олинган натижаларни умумлаштириш ва таҳлил қилиш); - жорий этиш. Босқичлардан ҳар бири ўз вазифалари ва мазмунига эга. Энг мураккаб босқич биринчи босқичдир, чунки педагогик фикр юритиш психологик педагогик назарияни эгаллаш, ўз ғояларини ягона концепция қилиб жамлаш, инновациялар зарурлиги ёки муқаррарлигини асослаш, янгиликни жорий қилишга кўмаклашувчи омилларни ажратиб кўрсатишни кўзда тутади. Ушбу босқич режалаштирилган янгиликнинг ахборот таъминотини ҳам кўзда тутади. Биринчи босқичда пухта ишлаш инновацияларни педагогик жараёнга жорий қилиш босқичида муваффақиятга олиб келади. Иккинчи босқич – янгиликни ўзлаштиришга кўмаклашувчи янги тузилмаларни яратишдир. Бу тузилмалар мобил, мустақил ва эркин бўлиши лозим. Учинчи босқичда инновацион жараён қайси даражада амалга оширилаётганини англаб етиш; умуман таълим муассасасининг аҳволини (ёки муайян фанни ўқитишнинг аҳволини) янгиликни жорий қилиш натижасида эришилиши кўзда тутилган прогноз ҳолатига солиштириш лозим. Агар мувофиқликка эришилмаса, нега? Деган саволга жавоб топиш лозим. Жорий қилиш босқичида муваффақият иккита омилга боғлиқ: янгилик амалга ошаётган ўқув юртининг (ёки таълим муҳитининг) моддий-техник базаси, ва педагогик ходимлар ва раҳбарларнинг малакаси, уларнинг умуман янгиликларга муносабати, уларнинг ижодий фаоллиги. Ҳар қандай инновациялар ходимлардан юксак ҳиссий ва ақлий куч сарф этилишини талаб қилади, демакки, бу меҳнатга шунга мос ҳақ тўланиши лозим. Ушбу муаммолар туфайли (ўқитувчилар корпусининг касбий маҳорати; моддий техник базаси ва меҳнатнинг ижтимоий баҳоланиши) таълимдаги инновациялар амалга ошгунча узоқ ва қийин йўл ўтади. Агар анъанавий таълимнинг инновацион таълимдан фарқлари тизимини таҳлил қилиб, инновацион фаолиятни амалга оширишнинг педагогик усулларини аниқласак, ушбу таҳлил таълим технологияларини ўзгартириш лозимлиги ҳақидаги хулосага олиб келади.

Использованные источники:

1. Ўзбекистон Республикаси Президентининг Фармони. «Таълим ва кадрлар тайёрлаш тизимини тубдан ислоҳ қилиш, хозирги авлодни тарбиялаш тўғрисида», 1997 йил 6 октябр.
2. Ишмуҳамедов Р., Абдуқодиров А., Пардаев А. Тарбияда инновацион технологиялар (таълим муассасалари педагог-ўқитувчилари учун амалий тавсиялар). – Т.: ―Истеъдод‖ жамғармаси, 2009. – 160 б.
3. Азизходжаева Н.Н. Педагогик технологиялар ва педагогик маҳорат. – Т.: Молия, 2003. – 192 б

https://wordlyknowledge.uz